

О МЕДИЈСКОЈ ПРЕЦЕСИЈИ ДВА ГЛАВНА СИСТЕМА СВЕТА

ЗОРАН БРАНКОВИЋ

Београд

Резиме: У овом раду је анализирана Бодријарова теза о медијској прецесији у вези са нерешеним космогонијским и космолошким питањима током дугог периода, од времена Античке Грчке до данас. Истраживање је усмерено на репрезентативна тумачења односа знакова и физичких објеката који егзистирају унутар просторних и временских координата, од најситнијих честица које се не могу опазити голим оком до грандиозних структура расутих широм Васељене.

Кључне речи: астрономија у култури, филозофија астрономије

УВОД

Одређење проблемског оквира датог текста је проистекло из тежње за даљом теоријском разрадом Бодријарове (Baudrillard) тезе о прецесији најновијих информационо-технолошких система, као о свеprisутном феномену друштва XXI века. У фокусу ове новонастале анализе нашла су се космолошка и космогонијска тумачења карактеристична за различита раздобља историје културе и цивилизације као *однос идеалитета и реалитета*, знака и објекта који егзистира унутар координатног система простор-време. Разлога за овакву врсту истраживања је најмање три.

Прво, сам Бодријар је у својој књизи „Симулација и симулакруми“ отворио наведени проблем медијске прецесије стварности/стварног света и унутар области нуклеарних и орбиталних истраживања карактеристичних за временски период од средине XX века до данас. Међутим, његова анализа се једино у најширем контексту наслањала на (1) токове крупног капитала који је упумпаван у космичке програме развијених држава и међународних организација и (2) није дубље елаборирала чак ни најопштије теоријске постулате који припадају наведеним научним областима (космогонијску теорију о Великом праску и космолошку теорију струна).

Друго, аутор овог текста је однос знака и објекта истраживао безмало целу деценију. У тоталитету споменутих истраживања се свакако може препознати и правац који се најдиректније односи на космолошку и

космогонијску семиотику, те богатство и различитост репрезентовања Васељене по дугој историјској скали – период од пре Христа до система мишљења из друге декаде XXI века. (Разуме се да је *та* различитост у многим случајевима производила ефекте кореспондентних парова, али и ефекте бинарних опозита, о чему ће бити више речи у наставку текста.)

И треће, недостатак стручних текстова који у фокус своје анализе проблематизују управо феномен медијске прецесије космичког простор-времена, насупротив фаворизовању овог феномена у оквирима локалног простор-времена, или, карактеристично за период од средине друге половине XX века, глобалног простор-времена. Као опозит празнини која влада на стручно-теоријском нивоу можемо квалификовати хиперпродукцију висококомерцијалних медијских садржаја који управо космичко простор-време користе као пресупозицију.

Да би анализа била ваљана аутор датог текста се одлучио да конструише метатеоријски модел расправе као модел критичког сучељавања мишљења репрезентативних аутора за дате епохе западне културе и цивилизације. Тај модел сачињавају интерпретације: Бодријара, Маклуана (McLuhan), Платона, Августина и Галилеја.

Централно питање расправе јесте да ли је на космолошка и космогонијска питања у различитим епохама западне цивилизације без изузетка утицала владајућа симболичка презентација природе датог времена?

Уколико одговор на ово питање буде потврдан са сигурношћу се може закључити да медијски системи сваке културе и цивилизације нужно изазивају ефекат прецесије стварности, и то у најширим оквирима тумачења. Са друге стране, уколико одговор на ово питање буде негативан, научно коректан закључак би остао непромењен у односу на Бодријара, а то је да најновији медијски системи, телевизијске и интернет технологије, својом моћи репрезентације производе ефекат прецесије стварног света и свих објеката који егзистирају у њему.

Овом приликом је важно напоменути да се током анализе медијске прецесије космичког времена и простора аутор текста нећа држати историјске хронолошке скале, већ да ће проблемско поље отворити управо са текстовима два теоретичара медија XX века, Бодријаром и Маклуаном. Тек након излагања њихових ставова биће интерпретирани и ставови Платона, Августина и Галилеја. На овај начин ће читаоцу бити олакшано да кореспондира са садржајем текста, да на ваљан начин разуме проблем медијске прецесије у имагинарним али и реалним јединицама мере, као и да сам донесе ваљане закључке у вези са овом изазовном темом.

1. БОДРИЈАР: ПУСТИЊА СТВАРНОСТИ

„Ако смо некад могли најлепшом алегијом симулације сматрати Борхесову басну у којој картографи царства изграђују његову карту тако детаљно да она на крају веома тачно покрива целу територију (али се са

опадањем царства та карта мало по мало крза и пропада, тако да се од ње могу разабрати још само неки парчићи у пустињи – при чему метафизичка лепота те упропашћене апстракције сведочи о гордости по мери царства и труне као цркотина која се враћа супстанци тла, помало као што се копија на крају, старећи поистовећује са стварним) – та басна је за нас превазиђена и поседује још само дискретни шарм другоразредних симулакрума.

Данас апстракција није више апстракција карте, дупликата, огледала или концепта. Симулација није више представа неке територије, неког референцијалног бића, неке супстанце. Она је производња, помоћу модела, нечег стварног без порекла и стварности: нечег надстварног. Територија више не претходи карти и не надживљава је. Сада карта претходи територији – као *прецесија* симулакрума – она је та која зачиње територију тако да – ако се треба вратити поменутој басни – данас остаци територије полако труну на површини карте. Остаци стварног, а не карте, још постоје ту и тамо у пустињама које не припадају царству, него су наша пустиња. *Пустиња самог стварног*;¹ управо овим речима Бодријар отвара поглавље *Прецесија симулакрума*, почетно поглавље свог чувеног дела *Симулакруми и симулација*.

На кој начин можемо поједностављено тумачити ово Бодријарово запажање, а да му притом не променимо смисао? Једноставно, да идеалитет из доба видеосфере – виртуелна репрезентација – претходи реалитету! Најновији информационо-технолошки системи имају моћ да до те мере закривљују реалне објекте унутар просторно-временских координата да човек који се налази у сфери домена њихове моћи закривљену медијску стварност третира као базичан систем стварности. Човек информационе епохе је утицајем медијских технологија из стварног измештен у виртуелно простор-време, виртуелну стварност којом владају програмски модели.

Исто као што је сваки човек у биолошком смислу носилац генетских записа, односно генетског кода, без ког не би могао да буде организован као жива, уникатна јединка, тако је и сваки тумач носилац одговарајућих информационих кодова без којих не би био у стању да се активно укључи у процес комуникације. Управо ти кодови, како сматра Бодријар, јесу оно што претходи сваком реалитету, сваком материјалном објекту који егзистира у времену и простору. „У том прелазу у неки простор чија закривљеност не припада стварном, епоха симулације започиње, ликвидацијом свих референцијала, или – што је још горе: њиховим вештачким васкрсавањем у системима симбола и знакова. Ради се, заправо, о процесу замењивања стварног његовим знацима – који, иако то нису, нуде све ознаке стварног.“²

Уколико овакве закључе признамо и унутар научних области које фокусирају истраживања космоса, тог најопштијег природног система коме и сами припадамо, можемо рећи да су данашње популарне теорије настале као производ супериорности информационих технологија којима смо

¹ Бодријар, Ж.: 1991, *Симулакруми и симулација*, Светови, Нови Сад, стр. 5.

² Ibid.

овладали. То би могли да кажемо за космогонијску теорију о Великом праску и космолошку теорију струна.

Обе ове велике теорије нису могле бити успостављене без технолошких услова за експериментална истраживања која су подразумевала оперисање односом знак – објекат далеко од сфере човекове чулне стварности, а на нивоу домашајног спектра медијске стварности. Упоредо, квантни физичари су посматрали честице које се лакше могу изражавати математичким јединицама мере него што се могу чисто лингвистички презентовати, док су се астрофизичари кретали уздуж и попреко просторних и временских димензија толико великих да земаљски оквири губе сваки смисао.

2. МАКЛУАН: ЧУЛНИ ПРОДУЖЕЦИ

Одбацујући ставове ранијих теоретичара медија да су медији „пуки преносници порука у процесу комуницирања“, да се свODE на „безличне технике комуницирања“ и „материјално средство процеса трансмисије порука“, Маклуан износи веома радикално гледиште за ширу научну заједницу – гледиште које коренспондира са будућим Бодријаровим теоријским концептима. То је гледиште да су медији ти који под својом контролом држе форму поруке, као и да управо на предностима и ограничењима медијског система егзистира садржај репрезентације.

Маклуан је медије описивао као човекове чулне продужетке и због тога је наводио да је њихова улога у процесу комуницирања не периферног већ ванредног значаја. Он је до те мере наглашавао функцију медија да их је изједначио са поруком. *Медиј је једнако порука*, гласи његов коначан закључак.

Образлажући такав став, овај канадски теоретичар је изнео аргументацију да су ефекти медијског система којима располаже одређена друштвена заједница много више оличени у формама које се дистрибуирају у процесу комуницирања, док сам садржај има секундаран карактер. „Јер *порука* сваког општила или технологије јесте промена размере, брзине или обрасца коју она уноси у људске односе. Железница није у људско друштво увела кретање, транспорт, точак, ни друм, али је убрзала и проширила размеру ранијих људских функција стварајући потпуно нове врсте градова и нове врсте рада и доколице.“³

У циљу детаљнијег појашњења, Маклуан је читаву историју људског друштва класификовао у три фазе: *аудио-тактилну*, *визуелну* и *електронску*. Уместо предложене (оригиналне) поделе, у овом раду ће се анализирати унеколико другачија, али коресподентна подела са оном коју је предложио Маклуан. То је подела на *медиасфере*.

Два су разлога ове модификације. Први је да је подела на медиасфере потпуно у складу са централним проблемом прецесије када су у фокусу

³ Маклуан, М.: 1971, *Познавање општила – човекових продужетака*, Просвета, Београд, стр. 42.

вечна космогонијска и космолошка питања. А други, да су многи теоретичари критиковали Маклуанову класификацију медијских епоха на основу тактилних разлика; међу њима и Дебре (Debray) који наводи *да се логика поруке и њено симболичко значење морају тражити у логици медијума и његовом техничком „савршенству“, јер колективни менталитет проналази равнотежу и стабилност у владајућој технологији памћења као извору кључних социјално прихватљивих способности и организационом средишту медија*.⁴

Дакле, опште је прихваћено да је један од најзначајнијих процеса сваког друштва процес бележења и преношења трагова, а све са циљем да би они били отргнути од заборавља. Такође, недвосмислено је јасно да сваком друштву у историји културе и цивилизације одговара одређена средина за пренос порука – макрокружење унутар кога информативни садржаји саобраћају. То макрокружење се назива *медиафером*.

Логосфера је најстарија медиафера, период у коме је сваки члан заједнице био под доминантним утицајем језичког знака, првенствено изговореног а онда и писаног, али је у историјском контексту она трајала најдуже, хиљадама година у прошлост пре Христа све до Нововековног доба.

Графосфера је период у коме је доминирао машински умножен знак, а као значајна година наводи се 1455. када је Гутенберг (Gutenberg) јавности представио своју механичку пресу са помичним словима. За ово раздобље је значајно апострофирати пораст визуелних знакова у односу на изговорене исказе, у тоталитету друштвених система комуникације. Све до почетка XX века, до појаве електронских, штампани медији су под својом чврстом контролом имали форму поруке.

Видеосфера је последње комуникационо доба у коме доминира аудио-визуелни знак. Електронски информационо-технолошки системи, за разлику од свих ранијих, допуштају субјектима процеса комуницирања трансфере димензионалних порука, порука које кореспондирају и са чулом слуха и са чулом вида истовремено.

Вратимо се сада централном проблему овог рада. Уколико смо као почетну премису прихватили ставове Бодријара у вези са прецесијом електронског знака и на њу надоградили Маклуанову тезу да субјекти процеса комуницирања у доба видеосфере све реалитете који егзистирају у просторним и временским оквирима опажају деформисано управо због форме поруке, то још не значи да смо добили коначан одговор на питање: да ли је на космолошке и космогонијске недоумице у различитим епохама без изузетка утицала владајућа симболичка презентација природе датог времена?

Да би се приближили одговору, морамо у анализу узети и ауторе који су живели и стварали унутар логосфере, и унутар графосфере.

⁴ Преузето из докторске дисертације аутора текста под називом: „Тријада интенција медијске стварности: дискурзивни композити и опозити.“

3. ПЛАТОН: ПОКРЕТНА СЛИКА ВЕЧНОСТИ

Везу између два главна система света, система идеалитета и реалитета, још у доба Античке Грчке на бриљантан начин разматрао је Платон, до те мере бриљантан – да се његова запажања цитирају и данас. У том контексту, А. Н. Вајтхед (Whitehead) је написао „да се читава западноевропска традиција састоји од низа Платонових фуснота“.⁵ Како год, између осталих, Платон је поставио питања космогонијског и космолошког карактера која и данас представљају непознаницу, али и ништа мање изазовно поље за научнике широм света.

У време Платоновог детињства и младости, атинска интелектуална елита је поимала стварни свет, у оној мери у којој га уопште и можемо спознати, као матерјални механички систем кога сачињавају супстанције сувише мале да би се могле опазити голим оком, нити на било који други начин чулно досегнути. Те супстанције су називали атомима.⁶

Но, упркос томе што су толико сићушни да човек није у стању да са њима чулно кореспондира, атоми су се сматрали неуништивим и карактерно чврстим сами по себи, што им је омогућавало да се вежу једни за друге и тако образују нашим чулима видљива тела, односно нама доступне објекте.

За разлику од атомиста, Платон је дубоко веровао да је читав матерјални свет настао као одраз идеалитета, вечних и непроменљивих принципа. Другим речима, Васељеном владају идеје, а материјални облици нису ништа друго до њихова несавршена копија. Универзум је напросто свет екстензија.

Корисно би било навести да овакав систем мишљења није био потпуно нов, већ да је у складу са ранијим Парменидовим схватањем апсолутног времена и апсолутног простора наспрам супротстављеним категоријама релативног времена и релативног простора. Постулати апсолутног су, према Пармениду, увек садржани у релативном, никако обрнуто, па тако ни код Платона не би требало да нас чуди зашто је преимућство дато сфери идеја, а не сфери екстензија.

Упркос томе што Платон није користио термин „прецесија“, објашњења која је давао у вези са различитим аспектима стварности могу ићи у прилог тврдњи да се још у античко време бавио изазовним феноменом знака, као нечега што претходи физичкој стварности. Не би било згорег још једном напоменути да је за његовог живота језик базиран на моћи људског говора био доминантан медиј друштва, и да се гро информација преносило вербалним путем, тако да би у овом делу анализе знак најисправније требало поистоветити са језичким знаком, логосом.

Без света идеја који се налази у основи сваке стварности, према Платоновом мишљењу, људи не би могли да се служе језиком, нити би

⁵ Према наводима: Купер, Е, Д.: 2004, *Светска филозофија*, Светови, Нови Сад, стр. 138; као и Рафаел, Ф., Монк, Р.: 2004, *Велики филозофи: од Сократа до Тјуинга*, Дерета, Београд, стр. 41.

⁶ На старогрчком реч атом (атомос) има значење „недељив“.

могли да речима додељују одређена значења. Језик, као примарно оруђе, је веза између света идеја који претходи сваком реалном објекту који се налази унутар времена и простора и који сваки физички објекат у потпуности контролише. Језик је оруђе којим човек разлаже трошне и пролазне објекте до саме суштине, до нивоа опште стабилности принципа и закона који се налазе са друге стране времена и простора.

Такође, Платон је разумевао језик као значењску опозицију која нужно тежи стварном бићу, стварности. Састављен од речи које људи размењују међу собом, првенствено вербално, језик се може третирати и као потенцијал релативне стварности ка апсолутном – он је значењски поредак који обавија бића каква она јесу сама по себи, управо у оној мери у којој реферира на суштину коју износи на видело, разоткрива. Као такав, језик којим људи разговарају је саткан од истина и заблуда, умешног и неумешног репрезентовања, односно, репрезентовања које одговара истини и репрезентовања које стоји као опозиција истој. У случајевима када је језички исказ уистину у додиру са суштином која тка биће које се презентује он је веродостојан, или је пак лажан, уколико не кореспондира са суштином.

Материјалну стварност, Платон метафорички одређује као покретну слику вечности, пролазно унутар (или наспрам) непролазног, непостојано унутар (или насупрот) непроменљивог. Ове две равни постојања, иако функционишу на истим принципима, суштински су различите јер самим својим постојањем укидају једна другу. Материја, као таква, не може егзистирати изван времена и простора, док, на другој страни, вечно и непроменљиво не може егзистирати унутар времена и простора.

4. АВГУСТИН: БЕСКРАЈНА СФЕРА

Свети Августин је још један од аутора који је био заокупљен космогонијским и космолошким темама, а чији ставови могу бити од важности приликом расветљавања назначеног проблемског поља. Ово стога што су многи Августинови ставови реактуелизовани у периоду Модерне, рецимо Декартов (Descartes) *cogito* се с правом да тумачити као варијација Августинових запажања⁷, али и у периоду Постмодерне од стране квантних- и астро- физичара, кибернета.

Баш као и Платон, и Августин је припадао епохи у којој су системи комуницирања били под контролом језичког знака, с том значајном разликом што је његова анализа била под контролом теолошких дискурзивних принципа рано устоличеног хришћанства.

Августин је промишљао карактеристике времена и то у најширим, космолошким релацијама. По њему, појам времена није могуће истински дефинисати, барем не из угла човека, јер се човек налази унутар, а не изван

⁷ Свети Августин у своме делу *Тринитас* наводи: „Може се иначе сумњати у све остало, али не и у саме те радње духа: јер кад ових не би било, било би немогуће сумњати у ма шта.“

времена. Људи су ограничени својим чулима, а ниједно од чула које поседујемо не може досегнути категорију времена. „Шта је одиста време? Ко би лако и кратко могао да га објасни? Зар би могао ико, чак и у мислима, да сазда разговетан појам о њему и приведе овај у речи? Има ли у нашем говору обичније идеје и боље познате идеје од времена? Кад говоримо о њему, разумевамо ми све оно што кажемо, једнако као и кад неко други говори о томе.

Шта је, дакле, време? Док ме нико не пита, ја знам; кад би, пак, ваљало да то објасним – ја не знам.⁸

За живог човека, према Августину, концепт времена може да фигурира једино у односу на биће, као субјективна категорија, и из тог разлога, нужно је симболичког карактера.

Па ипак, упркос томе што човек не може дефинисати време, тројако поимање садашњости у њему ствара илузију о протоку времена, о трајању. Као прво, како има способност памћења, човек гради илузију о садашњости која је већ прошла. Под друго, пошто поседује чула, човек има илузију о садашњости датог тренутка. И као треће, пошто има извесна очекивања, он има илузију у вези са будућношћу која је пред њим. „Часови дана и ноћи чине целину од 24. У односу на први час, сви остали треба да дођу, с обзиром на последњи, сви ће други бити прошли, док ће сваком часу, пак, између, претходити и бити овај слеђен извесним бројем других часова. Тако се тај јединствени час састоји од пролазних делића: све што се одвојило од њега јесте прошлост, а све што му остаје још представља будућност. Појми ли се једна тачка у времену из које не би могли бити даље одвајани делови, ма како ови били мали, једино бисмо њу могли звати садашњом, но била би она унесена тако брзо из будућности у прошлост да би била лишена трајања. Јер кад би и имала неко трајање, делило би се оно на прошлост и будућност, међутим, садашњост је без протежности.⁹

Мучило га је питање: шта је бог радио пре него што је почео да ствара светове? Шта је радио пре него што је створио време?

Његови закључци инклинирају да је и сам појам времена божанска категорија зато што једино бог може бити творац времена. Отуда нужно следи да пре постојања бога време није могло да егзистира, као што није могуће да време траје након божијег постојања. Време ни на кој начин не може да надживи бога, нити може да настави да траје независно од воље његове. „Не, ти ниси у времену претходио времену, јер, иначе, не би долазио пре сваког времена. Претходиш ти прошлим временима, свом оном висином вечности своје, увек присутне, као што владаш, једнако, временима која ће доћи.¹⁰

Свети Августин је дубоко веровао да време има свој почетак, и да се тај почетак управо поклапа са почетком стварања божанскога света, читавог

⁸ Августин, А.: 2009, *Исповести*, Дерета, Београд, стр. 15.

⁹ Ibid, стр. 17.

¹⁰ Ibid, стр. 14.

космоса. Пре настанка васионе време није постојало, баш као што није постојао ни простор. Обе ове категорије су се развиле тренутно, истовремено.

5. ГАЛИЛЕЈ: ХЕЛИОЦЕНТРИЗАМ

У време када се Галилео школовао читав образовни систем је почивао на црквеној догми. Било је то доба позног геоцентризма изведеног из Аристотелових и Птоломејових списа, по којима су се сви објекти у Васељени окретали око Земље.

Земља није тумачена као планета, већ као центар универзума.

Још је Аристотел знао да Земља не може бити равна плоча, већ да је лоптастог облика. То је закључио по облику сенке коју земља баца на површину Месеца. Такође је знао и то да се Земља налази између Сунца и Месеца тада, па гледано са Земље, људско око види само осветљену површину. Ту појаву називамо *млад месец*. Као други разлог је наводио да са пучине прво нестаје труп брода, а тек касније једра. Међутим, према његовом схватању, путања коју би камен описивао када би се бацио у вис, или са врха неке куле, доказивао је да је Земља стационарни објекат. Отуда је за њега природно стање било мировање, а не кретање. Такви искази су се лако могли имплементирати у црквену догму јер су кореспондирала са званичним тумачењима Светог писма.

Галилео је још од ране младости имао аверзију према таквим ставовима. Уместо њих, следио је Архимедов логички пут. Његова математика је фасцинирала Галилеја, начин на који квантификује објекте у стварном свету. Следећи ту нит, у њему се током времена кристалише систем мишљења који на законима модерне физике објашњава појаве у најширим оквирима, Универзуму.

Но, Архимед, који је био чувен по открићу метода за израчунавање површине и запремине, бавио се и проналазаштвом. Његови изуми користили су се током ратних операција: конструисао је циновске катапулте и огромне кранове који су служили за превртање ратних галија.

Архимедов геније, био је звезда водила генија младог Галилеја, који такође препознаје математику и проналазаштво као сопствено животно опредељење. Колико је био фасциниран Архимедовим делом можда најбоље сведочи податак да још током студентских дана, уместо да похађа часове медицине, он конструира хидростатичну вагу за одређивање густине предмета мереног у води.

Године 1604. супернова која се могла видети на ноћном небу над Падовом, наново је отворила жучну расправу међу ученим људима, а у вези са Аристотеловим моделом вечног и непроменљивог космоса. Галилеј није могао да одоли и остане по страни, па се укључио у дебату и одржао пар везаних предавања у којима је поприлично оштро напао званичне ставове, али је убрзо утихнуо. Оклевао је да публикује и тиме овековечи своје теорије

из страха од могућих последица. Упркос томе што је познавао многе утицајне људе није имао дилеме да живи у времену у коме се због неодмерене речи лако могла изгубити глава. „Колико год да је разлика између људи и других животиња велика, када би неко рекао да је скоро иста разлика између самих људи, можда и не би говорио неразумно.“¹¹

Октобра месеца 1608. године холанђанин Ханс Липерхи је објавио да је изумео дурбин за проматрање удаљених космичких објеката. Чим је сазнао за то, Галилеј се дао у потрагу за нацртима. Није му требало много времена да овлада логиком коју је користио Липерхи, па се бацио на посао унапређења. Убрзо је конструисао три пута моћнију нараву од свог претходника, а након само годину дана успео је да изради десетоструко јачи телескоп.

Када га је једне ноћи јануара месеца 1610. године уперо према звезданом небу – у потпуности је био очаран призором. Галилео Галилеј је био први човек у историји који је видео бледу површину Месеца прекривену кратерима; први који је опазио да се наша галаксија Млечни пут састоји од стотина хиљада соларних система; и први човек који је уочио четири месеца како круже око Јупитера.

Тим својим открићима озбиљно је уздрмао полазне основе теорије геоцентричне Васељене и отворио врата једном новом тумачењу и разумевању времена и простора, материје и енергије.

Једној новој физици, физици базираној на моћи медија.

ЗАКЉУЧАК

Проучавањем текстова аутора који су се хватали у коштац са космогонијским и космолошким питањима у различитим историјским раздобљима уочена је теоријска празнина у вези са тумачењем односа знакова и реалитета који егзистирају у природи. Бодријарова теза о медијској прецесији је комплексна, а сложеност расте уколико се назначени феномен односи на нуклеарна и орбитална страживања, што је условило иновативан интердисциплинаран приступ приликом решавања конкретног научног проблема. Истраживање које је вршено је теоријског карактера, уз респектовање ставова и закључака ранијих аутора који су били инспирисани истим проблемским оквиром.

Анализа је пружила јасне основе за закључак да су људи у различитим историјским епохама другачије поимали свет у коме су живели и да су те разлике проузроковане разликама у схватању односа идеалитет – реалитет. Све до нововековног доба и омасовљења механичких медија, овај однос је био под контролом лингвистичког знака, најпре изговореног, а потом и писаног. Са омасовљавањем механичких медија назначени однос се променио, јер доминантан знак више није био вербалне већ машинске

¹¹ Галилеј, Г.: 2012, *Дијалог о два главна система света*, Академска књига, Нови Сад, стр. 9.

природе, док су нови изуми на медијском пољу почели да пробијају границе људске чулности. Појава електронских медија који су комбиновали аудио-визуелне записе резултовала је новом променом у сфери односа знак – реалитет: уместо машински умножених кодова друштвом су почели да доминирају дигитални кодови. Такође, моћни медијски системи с краја XX и почетка XXI века у несамерљивим размерама превазилазе сфере људске чулности.

Након свега, можемо прихватити генералну хипотезу да је у свим историјским раздобљима владајућа симболичка репрезентација природе давала правац и смер космогонијским и космолошким истраживањима, без изузетка. Уз посредство медијских система, елита сваког времена је дефинисала значењску позицију свих реалних објеката, чиме је вршена прецесија стварности.

Библиографија

- Августин, А.: 2009, *Исповести*, Дерета, Београд.
- Бодријар, Ж.: 1991, *Симулакруми и симулација*, Светови, Нови Сад.
- Бодријар, Ж.: 1991, *Симболичка размена и смрт*, Дечије Новине, Горњи Милановац.
- Де Сосир, Ф.: 1989, *Опита лингвистика*, Нолит, Београд.
- Еко, У.: 1973, *Култура, информација, комуникација*, Нолит, Београд.
- Галилеј, Г.: 2012, *Дијалог о два главна система света*, Академска књига, Нови Сад.
- Грин, Б.: 2010, *Еlegantни космос*, Хеликс, Смедерево.
- Грин, Б.: 2011, *Ткање свемира*, Хеликс, Смедерево.
- Грин, Б.: 2012, *Скривена стварност*, Хеликс, Смедерево.
- Купер, Е, Д.: 2004, *Светска филозофија*, Светови, Нови Сад.
- Маклуан, М.: 1971, *Познавање опитила – човекових продужетака*, Просвета, Београд.
- Маклуан, М.: 1973, *Гутембергова галаксија*, Нолит, Београд.
- Платон: 1977, *О језику и сазнању*, Издавачко предузеће „РАД“, Београд.
- Рафаел, Ф., Монк, Р.: 2004, *Велики филозофи: од Сократа до Тјунинга*, Дерета, Београд.
- Расел, С. и Норвиг, П.: 2011, *Вештачка интелигенција: савремени приступ*, Рачунарски факултет, Београд.

ABOUT MEDIA PRECESSION OF TWO MAIN WORLD SYSTEMS

This work analyses Baudrillard's thesis on media precession in respect of unresolved cosmogonical and cosmological questions during the long period, from the Ancient Greece until the present time. Research is focused on representative interpretation of relations between signs and physical objects which exist inside spatial and temporal coordinates, from the smallest particles which cannot be seen by naked eye to the grandiose structures scattered throughout the Universe.

Key words: Astronomy in Culture, Philosophy of Astronomy